

V petek, 21. novembra so v kulturnem domu Zavrh potekale 29. Maistrove prireditve. Venec h kipu generala Maistra sta položila župan Janez Kramberger in stotnik Franci Toš. Osrednjo temo letošnjih prireditev z naslovom **dr. Franjo Steinfelser-zdravnik in Maistrov borec je pripravil prof. dr. Elko Borko**

V kulturnem programu so nastopili:

- **slovenskogoriški pihalni orkester mol lenart**
- **OTROŠKI PEVSKI ZBOR OŠ VOLIČINA**
- **ŠOLSKI ANSAMBEL OŠ VOLIČINA**
- **LUCIJA DAJČMAN**
- **ŠPELA PESERL**
- **DOMINIK PETKO**
- **KATARINA LEŠ**
- **BEN IN DOMEN ŠNAJDER**

Udeležence prireditve so nagovorili: predsednica Turističnega društva Rudolf Maister Vojanov Zavrh Ana Šuster, predstavnik Slovenske vojske, stotnik Franci Toš, izvršilni častnik pehotnega polka, Aleš Arih in župan Janez Kramberger, ki je povedal:

Spoštovane gospe in gospodje, cenjeni gostje!

Dogodki in dejanja iz preteklosti sooblikujejo življenje v sedanjosti in prihodnosti. Zgodovinski spomin nam pomaga razumeti sedanost. Prav je, da ob 80- obletnici smrti Rudolfa Maistra osvetlimo nekatera manj znana dejanja in odločitve iz obdobja po koncu 1. svetovne vojne, ki so povezani z določitvijo meja naše države in so pomembno vplivali na potek družbenih, političnih in ekonomskih dogodkov vse do današnjih dni.

General Rudolf Maister je severno mejo izbojeval s svojo vojsko. Osvojeno ozemlje je bilo potrebno kasneje izboriti in potrditi na političnem in diplomatskem področju, o čemer pa v širši javnosti ni toliko znanega. Zasluga za današnje meje Slovenije gre sposobnim in odločnim posameznikom, ki so s svojim znanjem in pogajalskimi sposobnostmi pripomogli k današnjim mejam Slovenije. Posvetil bi se delu dr. Franca Kovačiča, po katerem je v Mariboru imenovana skromna ulica, po njem nosi ime tudi mariborsko zgodovinsko društvo.

Prva svetovna vojna se je končala, Avstroogrška je razpadla. 29. oktobra 1918 je bila ustanovljena in razglašena Država Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki se je 1. decembra 1918 združila s Kraljevino Srbijo in se je preimenovala v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. 31. oktobra je bila imenovana prva slovenska narodna vlada z uradnim imenom Narodna vlada Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani. Narodni svet za Štajersko je 1. novembra povišal [Rudolfa Maistra](#)

v generala in mu poveril poveljstvo na slovenskem Štajerskem.

[23. novembra](#)

so slovenske enote razorožile nemške brambovce v

[Mariboru](#)

Vojna je bila končana, prvo zmagoslavje se je umirilo, urediti je bilo potrebno meje novonastalih držav v povojni Evropi. V reševanje vprašanja meja je vplivno in odločno posegel ameriški predsednik Wilson z idejo, da si ima vsak narod sam pravico izbirati vlado, male države morajo imeti na svetu enak rešpekt in enake teritorialne nedotakljivosti, kot velike države. Sklenjeno je bilo, da se bo vprašanje južnoslovanskih narodov reševalo na mirovni konferenci.

Že decembra 1918 se je v Ljubljani sestala posebna komisija, ki je imela nalogo pripraviti material za vsa vprašanja, ki bi se lahko pojavila na mirovni konferenci, glede meja Slovenije. Za področje štajerske meje je bil določen dr. Franc Kovačič, duhovnik, teolog, filozof in zgodovinar, rojen leta 1867 v Veržeju, diplomiral in doktoriral je na rimski univerzo Santa Maria supra Minervam. Bil je eden najpomembnejših slovenskih filozofov v prvi polovici 20. stoletja, umrl je leta 1939 v Mariboru.

4. Januarja 1919 je Kovačič na seji narodnega sveta v Ljubljani predstavil referat glede določitve meja slovenskega ozemlja na Spodnjem Štajerskem, v katerem se je skliceval na sklep Narodnega sveta iz oktobra 1918, ki je določal, da narodno mešano področje od Špilja do Radgone ne more veljati za nemško.

Slabe tiri mesece po sklenitvi premirja se je 18. januarja 1919 v Parizu začela mirovna konferenca za določitev meja v Evropi po končani vojni. Svojo delegacijo na tej konferenci je imela tudi Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Vodja slovenske strani je bil dr. Ivan Žolger iz Slovenske Bistrice, ki so ga v Parizu obtoževali navzkrižnih interesov, ker je bil minister že v avstroogrški vladi. Pomembno vlogo so na mirovni konferenci poleg političnih delegacij posameznih držav imele tudi razne sekcije. Pri oblikovanju nacionalnih teritorijev je imela

pomembno funkcijo etnografsko-zgodovinska sekcija. Za vprašanje štajerske meje je v tej sekciji deloval dr. Franc Kovačič, dr. Matija Slavič pa je veliko delo opravil pri določanju meje v Prekmurju.

Dr. Franc Kovačič je pri reševanju štajerskega vprašanja na mirovni konferenci imel dokaj težko nalogo. Štajerska je bila problematična zaradi narodnostno mešanega območja in dejstva, da so na mirovni konferenci imeli podatke avstrijskih popisov prebivalstva. Slovenska delegacija pod vodstvom dr. Ivana Žolgerja je svoj predlog o rešitvi državnih meja predstavila 3. marca 1919. Na podlagi geografskih, zgodovinskih in administrativnih razlogov so zahtevali priključitev tako imenovanega južnega Štajerja h Kraljevini SHS. Za mirovno konferenco sta dr. Franc Kovačič in dr. Matija Slavič pripravila obsežen memorandum v francoskem jeziku z naslovom Meja med Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev in nemško Avstrijo.

Statistični podatki o popisu prebivalstva so bili za Slovence neugodni, saj so bili na ozemlju spodnje Štajerske nemško usmerjena predvsem mesta Maribor, Celje in Ptuj. Za primer navajam, da je bilo v Mariboru več kot 70 odstotkov prebivalcev Nemcev, bili so lastniki večine podjetij, imeli so vpliv na kulturnem področju.

27. januarja 1919 je v Maribor obiskala ameriška komisija pod vodstvom polkovnika Milesa. V mestu je prišlo do izgrediv nemških demonstrantov zaradi narodnostnih pravic, kar je Slovence predstavilo v negativni luči. Na avstrijski strani so se pojavile prve zahteve po izvedbi plebiscita na Štajerskem. Slovenska delegacija je v podkrepitev upravičenosti ozemeljskih zahtev na Štajerskem in v Prekmurju predstavila študijo dr. Franca Kovačiča z naslovom Štajerska, v francoskem jeziku.

20. maja je slovenska delegacija teritorialni komisiji predstavila nov predlog glede državne meje. V njem so se odrekli ozemlju severno od Špilja in v okolici Lučan, vendar pod pogojem, da Radgona ostane del Kraljevine SHS. Meja bi naj potekala med Muro in Dravo, po grebenu Remšnika in Radla. Na osnovi uspešne predstavitve študije je Vrhovni svet mirovne konference pripravil predlog rešitve meje na Štajerskem, ki naj bi potekala severno od Drave, tako da bi Maribor in Radgona pripadla Kraljevini SHS.

Avstrija se je na ta predlog burno odzvala, sklicujoč se na podatke iz popisa prebivalstva in gospodarske interese. Avstrijska delegacija je 25. junija 1919 mirovni konferenci predlagala izvedbo plebiscita v sodnih okrajih Arnfels, Ivnic, Radlje, Maribor, Cmurek, Ptuj, Radgona, Lenart v Slovenskih goricah in Lipnica, v občini Gornja Radgona, v občini Sp. Polskava in v

občni Otišnigberk (danes Otiški vrh).

Delo Franca Kovačiča je bilo na mirovni konferenci zaključeno, 5. avgusta 1919 in se je vrnil v Maribor.

6. avgusta 1919 je avstrijska delegacija pripravila nov predlog določitve meje, ki je predvideval plebiscit v Dravski dolini in v Mariboru ter v dolini Mure s središčem v Radgoni. Kot plebiscitno cono so predlagali linijo Kurji vrh-Selovec-Pohorje do Drave in dalje pri Oberjakobstalu do Cmureka. Na vzhodu bi plebiscitno območje obsegalo področje med okraji Cmurek-Maribor, Cmurek-Sv. Lenart, Cmurek- Gornja Radgona.

Že 11. avgusta je slovenska delegacija na ta predlog ostro odgovorila, niso se strinjali, da bi Drava postala razmejitvena črta, ker bi Maribor razdelili na dve polovici.

Teritorialna komisija mirovne konference v Parizu je o severni meji ponovno razpravljala 26. avgusta 1919. Plebiscit na Štajerskem so zavrnil, ker je, zahvaljujoč Maistru in njegovi vojski, na tem ozemlju že devet mescev delovala oblast. Stališče komisije je bilo, da bi lahko spremembe teritorialnih meja na Štajerskem povzročile ljudske nemire.

28. avgusta je bila ideja o izvedbi plebiscita na Štajerskem zavržena. 31. avgusta 1919 je bil objavljen sporazum o določitvi meje na Štajerskem. Vrhovni svet mirovne konference je sklenil, da se Radgona dodeli Avstriji. Jugoslovanski predstavniki Nikola Pašić, Ante Trumbić in dr. Ivan Žolger so mirovno pogodbo podpisali 5. decembra 1919.

Dr. Franc Kovačič v času podpisa mirovne pogodbe ni bil v Parizu, saj se je že avgusta istega leta vrnil v Maribor. Njemu pripadajo velike zasluge za rešitev meje na Štajerskem, saj je s strokovnim znanjem, študijami in delom v slovenski delegaciji na pariški mirovni konferenci veliko pripomogel k ohranitvi velikega dela Štajerske kot ozemlja Kraljevine SHS, oz. določitvi severne meje, kot poteka danes.

{pgslideshow id=654|width=640|height=480|delay=3000|image=L}